

maa forstaaes paa den Maade, at jeg har stillet mine Forslag i den Hensigt derved at tilveiebringe en foreløbig Afgjørelse af disse Spørgsmaal, og jeg tilstaaer, at jeg, da jeg stillede dem, havde iffe liden Anledning til at tro, at dette ogsaa kunde lykkes i nærværende Samling. Det er muligt, at disse Udfigter senere ere glippede, men det er iffe destomindre en afgjort Sag for mig, at jeg, naar jeg vil konservere mit Standpunkt, maa holde paa, at man iffe gaar den Vej, jeg iffe vil gaa, nemlig kun at sætte Tommesfruer paa Godseierne; jeg maa holde paa, at man kun vedtager saadanne Forslag, som i og for sig maa anses for skikede til at tilveiebringe en Baabensstilstand, om jeg saa maa sige, under hvilken de frivillige Overenskomster skulle være det væsentlig Afgjørende. Derfor ønsker jeg de Forslag, jeg har stillet, betragtede som en Fortskættelse af Loven af 19de Februar 1861. — Naar det ærede Medlem, der sidst havde Ordet, udtalte, at han vel kunde finde sig i, at man forbedrede Fæstelovgivningen, men at Regjeringen i § 10 netop var gaaet den modsatte Vej, siger jeg, at han virkelig glemmer, hvad der staar i Loven af 19de Februar 1861. Den gaar netop begge disse Veie, idet den indrømmer Opmuntring paa den ene, Evang paa den anden Side og bestandig stiller frivillige Overenskomster som det, man fra alle Sider bør eftertrægte. Ved at omtale Loven af 19de Februar 1861 kommer jeg tilbage til et Spørgsmaal, som det ærede Medlem for Aalborg Amts 2den Valgkreds (Klein) ogsaa dvælede ved, nemlig Spørgsmaalet om Enkerne. Jeg tror, det var et noget skarpt Ord, han brugte, naar han sagde, at hvad der i saa Henseende var foreslaaet, var en Retstrænkelse. Jeg svarer dertil, at jeg og de Medlemmer af Kabinettet, som mene, at man kan gaa den Vej, selvfølgelig iffe anse det for at være en Retstrænkelse, thi i saa Tilfælde havde vi ganske vist iffe villet det. Uden nærmere her at indlade mig paa dette Spørgsmaal vil jeg kun sige, at mit Standpunkt er det, at Enkens Ret iffe er nogen kontraktmæssig, men en lovbestemt Ret, og jeg ser iffe, at der i det Forslag, som her foreligger, er gaaet udenfor denne Ret, idet

den er betinget af hendes Livs Varighed. Jeg indrømmer naturligvis overmaade vel, at man kan sige, at det er en anden Forudsætning end den, hvorunder Kontrakterne i sin Tid ere blevne indgaaede, men jeg siger, at dette egentlig tal kun er rigtigt i juridisk Henseende, thi praktisk kan ingen Godseier nu forbyde en Enke at tage, hvem hun vil, til at bestyre sin Gaard og at beholde Gaarden, saalænge hun lever, naar hun iffe gifter sig med den Mand, hun lever med. Derimod skal jeg indrømme, at der maasse for Godseierens Vedkommende ved denne Paragraf vil gøres et Indgreb eller en Formindskelse, om man vil, i de Indtægter, han mulig kunde have havt af en saadan Fæstegaard; dette ligger imidlertid iffe i hans Ret, men i de faktiske Forhold, hvorved Enken iftedetfor den nuværende Tilstand foretrækker at gifte sig og derved at fremkalde et nyt Fæste for Godseieren. Paa den anden Side kan jeg iffe sige Andet end, at der ogsaa er mig bekendte Exempler paa, at der paa visse Godser opstaaes et ganske urimeligt Antal af Enker, fordi de have Vanffelighed ved at komme til Rette med Godseieren om rimelige Fæstebetingelser. Fremdeles maa jeg tillade mig at henlede Opmærksomheden paa, at dette Spørgsmaal om Enkerne allerede var fremme ved Loven af 19de Februar 1861, idet det var omtalt i Regjeringens oprindelige Lovforslag. Bestemmelsen var vel begrændset til kun at gjælde for Enkerne efter de fremtidige Fæstere, men paa den anden Side var Retten derefter ogsaa mere yderlig gaaende. Jeg kan iffe se Andet, end at Spørgsmaalet, naar det begrændses til Varigheden af Enkens eget Fæste, iffe frembyder saadanne Betæneligheder, at man med Nødvendighed maa sætte sig derimod. — Ved det af mig til § 10 stillede Endringsforslag har jeg stræbt at skaffe, hvad der efter min Formening manglede efter Loven af 19de Februar 1861, nemlig iffe blot villige Sælgere, men ogsaa villige Købere, thi det er en Sandhed, der iffe kan benegtes, at naar Selveiendoms Fremme iffe endnu er mere fremstyndet, end det er ifølge Loven af 19de Februar, er dette mindre Sælgernes end Købernes Skyld. Dette er Hensigten med mit